

(Priloga k „Soči“).

GOSPODARSKI LIST

Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi pòli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gld. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne vračajo.

Št. 12.

V Gorici 31. decembra 1894.

Leto XIII.

Društvene zadeve.

Pređen sklenemo letnik 1894, poročati nam je še o zadujih dveh sejah glavnega odbora.

V seji dne 27. avgusta se je pred vsem prečitala obširna spomenica, katero je potèm nujnosti v razpravo uvrstil odborik conte Mantica, — proti fabrikaciji ponarejenega, tamarindinega vina, katera se je začela zlasti v Trstu nevarno širiti v veliko škodo kupčiji z domačim naravnim pridelkom. O tej spomenici smo uže v predzadnji številki obširno poročali, zato dodamo danes samo to, da je glavni odbor ednoglasno sklenil, podpirati najkrepkeje v njej izraženo prošnjo, naj bi vlada z vso strogostjo zaprečila fabrikacijo vina iz filtrovane in alkoholizovane tamarindine tekočine.

Na to je bila na dnevnem redu razprava o predlogu podpredsednika, ravnatelja c. kr. kmetijskega poskušališča, gosp. Iv. Bolle-ta zastran naprave ameriških trtnic v naši deželi.

Predlog se opira na to, da so odporne ameriške trte edina rešitev vinoreje v veliki večini tistih vinogradov, katere je okužila trtna uš, zato da treba vinorejce, katerim najbolj preti nevarnost okuženja, še o pravem času oskrbeti z izvirnim, zanesljivim materialom, da se seznanijo z obdelovanjem in cepljenjem takih trt.

Predlagatelj navaja dalje s kako opreznostjo bi se morale take trte priskrbeti, dotične pošiljatve razkužiti in izvršiti dotični nasadi. Po njem bi morali pooblaščenca e. kr. kmetijskega ministerstva odbrati na Francoskem popolnoma neokužene, pa tudi parasitičnih boleznij proste trte določenih vrst, in te naj bi se nasadile na osamljenih, peščenih zemljiščih gradežke občine, v različnih poljih tržiških in oglejskih, sploh na takih zemljiščih in v takih legah, kjer bi se vsak napad trtne uši, ako bi se slučajno prikazala, na mah zatrl.

Iz teh nasadov naj bi se delile kolči zavodom, korporacijam in zasebnikom še le po treh letih, ko bi se spoznalo, da so nasadi popolnoma zdravi. — Ako bi se prve poskušnje posrečile, potem naj bi se nasadi od leta do leta bolj razširjali, da bi se moglo zadostiti vsem potrebščinam vinorodnih pokrajin v Avstriji.

O teh predlogih sta poročala odbornika vitez Dottori in Bernardelli, katera je bilo predsedništvo naprosilo, naj stvar pretreseta in potem podasta svoje menenje.

Ona priznavata nujno potrebo, da se kaj preskrbi o tej zadevi, menita pa, da bi tako obširne naročbe ameriških trt pri vsej nasvetovanej opreznosti pomnožile nevarnost okuženja naših še ne okuženih vinorodnih pokrajin, in predlagata, naj se naredé manjše poskušnje, pa s še večjo previdnostjo, kakor je po g. Bolle-tu nasvetovana.

Podpredsednik Bolle je na to še podrobneje utemeljil svoje predloge, proti katerim se je oglasil odbornik *conte Mantica*, omenivši, da se uže iz previdnostnih pogojev, ki jih nasvetuje g. Bolle, razvida, da uvažanje ameriških trt iz Francije ni brez nevarnosti za našo vinorejo; da so si pa nekateri odlični domači trtorejci uže pred leti naročili skoro popolno zbirko zanesljivih, odpornih ameriških trt, katere prav skrbno gojé in pomnožujejo. K čemu bi torej hodili na Francosko po kolči, ko dobimo lahko doma celó bilfe (sajenice), ne da bi morali še le čakati tri leta. — *Conte Mantica* ni nasproten, da se napravijo trtnice, a naredé naj se s kolčmi domačih trtorejcev, v katere ima več zaupanja, kakor v francoske špekulante. Na ta način se da tudi previdnim, skrbnim domačim trtorejem nekako zadoščenje za njihov trud. Po daljši razpravi je odbor s tesno večino (7 proti 6) glasov sprejel naslednji predlog:

„Glavni odbor javlja, da je odločno nasproten uvažanju ame-

riških trt s Francoskega, da pa priporoča, naj se naredé iste poskušnje, kakoršne predlaga gosp. ravnatelj *Bolle*, z ameriškimi trtami dobljenimi iz domačih, po trtni uši neokuženih trtnic.

Dalje sprejme odbor predlog g. ravnatelja *Bolle*-ta, naj se naprosi vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo, da bi pospeševalo v takih občinah, kjer je še le začela gnjezditi trtna uš, razširjanje ameriških odpornih trt prihajajočih iz okuženih občin, ki pa izvirajo iz čisto neokuženih krajev.

Slednjič se sprejmeta dva nova uda in sicer gosp. vitez *Kazimir Cosulich* posestnik v Gradiški in gosp. Andrej Rejc župan in posestnik v Šebreljah.

* *
* *

Pri naslednji seji dne 15. oktobra je odbornik *conte Mantica* zahvalil gosp. predsednika za to, ker se je potrudil priporočati spomenico proti ponarejanju vina. Predsednik je na to odvrnil, da se je spomenica izročila ne samo kmetijskemu ministerstvu, ampak tudi onemu za notranje zadeve in da vse kaže, da so se že naredile potrebne stopinje proti zlorabi, ki jo zakrivljajo nekateri tržaški spekulant.

O drugem predmetu je sporočil predsednik, da se je oglasilo 19 prosilcev, kateri bi radi brezplačno prejeli kaj umetnih gnojil, da bi poskušnje delali na žitnih in deteljnih setvah in pa na travnikih. Ker je pa odločenih samo 8 partij gnojil, vsaka za pognojenje 2 njiv sveta, naj bi glavni odbor skleuil, kako se ima izvršiti razdelitev.

Glavni odbor je odbral gg. *Nigrisa* in *Klavžarja*, da pregledata podane prošnje in razdelita blago med prosilce z ozirom na različne pokrajine in na lastnosti tistih zemljišč, na katerih se imajo poskušnje delati. Ona dva se imata prepričati tudi o uspehih gnojitve in o svojem času poročati.

Dalje je odbor na znanje vzel predsednikovo poročilo o letošnji razdelitvi plemenskih bikov belanske pasme. Nakupilo se je 20 takih bikov, ki so se razdali bikorejcem na Tolminskem, Bovškem in Cerkljanskem. Vsi stroški za nakup, prevažanje i. t. d. so znašali 2667 gld. 90 kr. Dasi je bila živina letos dražja, kakor uni krat, ko so se zadnjič nakupili biki enake pasme, so skupni stroški vendar manjši, kakor so bili takrat.

Dolični račun, potrjen od glavnega odbora, predloži se vis. c. kr. kmetijskemu ministerstvu.

Na to je predsednik naznanil, da je moral dovoliti bikorejcu iz Romansa, kateri je imel društvenega bika, da ga proda, ker ni bil sposoben za plemenitev. Odbor je odobril predsednikovo naredbo in stroške, ki jih je prizadela zdravniška preiskava bika v znesku 11 gl. 62 kr. Enako je odobril tudi malo doplačilo 12 gld. za nakup mrjasca, priskrbljenega društvniku gosp. Andreju Reje iz Šebrelj. Plemenjak domače pasme je stal namreč 32 gld., od katerih je plačal g. Reje 20, društvo pa 12 gld.

Potem je glavni odbor pritrdil menenju dež. odbora, da se skupna podpora 400 gld., katero je naučno ministerstvo odmenilo ljudskim šolam na Goriškem, združenim s šolskimi vrti, razdeli tako-le :

Za šolski okraj gradiški	100 gld.
” ” ” goriški	120 ”
” ” ” tolminski	100 ”
” ” ” sežanski	80 ”

Več prošenj mlekarških društev — in sicer sužidskega, volarskega in trnovskega, pa sadjarskega društva kobariškega je odbor sklenil priporočati vis. c. kr. kmetijskemu ministerstvu za podelitev podpore.

Pri dozdevnih predlogih je *conte Mantica* priporočal predsedništvu, naj preskrbi za to, da naročeno kmetijsko blago, guojila, bakreni vitrijol, žveplo, dospejo vedno o pravem času na svoje mesto in da se koj analizujejo in tako obvarujejo naročniki vsake prevare.

Koncem se je glavni odbor sprejel naslednje nove ude : gg. Franca Fior-a iz Belvedera, Josipa Pavletiča iz Gabrij pri Mirni in trnovsko mlekarško društvo na Bovškem.

POGOZDOVANJE KRASA.

KONEC.

V Renčah je bil trikrat ogenj.

Zamrle veje in poganjke poškodovanih rastlin so se odrezale, da se popravijo dotične rastline. Oškodovane nasade je pa bilo mogoče še le letos popolniti.

Dalje se je opazilo, da nekatere nasade so poškodovali mrčesi.

V nekem nasadu je napravila divjačina majhno škodo, katero je povrnil dotični najemnik lova, kakor je bila cenjena.

Na podlagi sporazumljenja dali so se napraviti s podporami iz pogodovalega zaloga zidovi v obrambo nasadov, in sicer v naslednjih davčnih občinah :

1. Škrbina	1335 m.,	1 m. visoki	po 20 kr.	267 gl.	— kr.
2. Komen-Malidol	372 "	1 " "	" 20 "	74 "	40 "
3. Ivanigrad	383 "	1 " "	" 20 "	76 "	60 "
4. Šempolaj	662 "	1 " "	" 20 "	132 "	40 "

Vkupno 2752 m, 1 m. visoki po 20 kr. 550 gl. 40 kr.

Dalje so se napravili v občinah Livača in Ležeče zidovi proti ognju v dolgosti 1874 m na račun c. k. priv. južne železnice, kakor je bilo dogovorjeno že l. 1892.

Vkupna dolgost varstvenih zidov, ki so se napravili, znaša tedaj 4626 m.

Razun tega so se začela pogajanja radi zgradbe zidov v občinah Pliskovica, Avber, Mavhinje (Vižovlje) in Merče in se je tudi deloma prišlo do sporazumljenja.

Vzdrževanje semenišč.

V treh semeniščih, ktera vzdržuje komisija, vsejala so se naslednja semena :

1. V Gorici	50 kg borov.,	10 kg. smerek.	in 5 kg. Parolin. smer.	vkup 65 kg.
2. V Šempasu	50 "	9 "	" " " " " "	" 59 "
3. V Komnu	60 "	8 "	" " " " " "	" 68 "

Vkup 160 kg borov., 27 kr. smerek. in 5 kg Parolin. smer. vkup 192 kg

Iz teh setvij, ki so se skozi in skozi dobro obnesle, čeprav je uničil v Komnu lansko zimo mraz okoli 20 % sadik, ker niso bile pokrite, bi se utegnilo dobiti v uporabo :

1. Gorica okoli	460.000 bor.,	110.000 smer,	32.000 Parol. smer,	vkup	602.000 komadov.
2. Šempas "	600.000 "	60.000 "	" "	"	660.000 "
3. Komen "	600.000 "	90.000 "	" "	"	690.000 "

Vkup okoli 1,660.000 bor., 260.000 smer. 32.000 Parol. smer. vkup 1,952.000 komado v

Dalje se je presadilo izmed 2 letnih rastlin, ki so izrastle v zgorej omenjenih semeniščih, ker so bile prešibke, oziroma premočne :

1. V Gorici okoli	120.000 bor.	šibkejših,	vkup	120.000 kom
2. V Šempasu "	828.900 "	" "	491.000 smer. močn.	"	1,319,000 "
3. V Komnu "	200.000 "	" "	200.000 " " "	"	400.000 "

Vkupno 1,149.000 bor. šibkejših, 619 000 smer. močn. vkup 1,839,000 kom.

Dalje se je presadilo v semenišču komenskem 25.000 nakupljenih 1 letnih macesnovih sadik.

Za prihodnje leto bode imela tedaj komisija na razpolaganje dovoljno število rastlin.

Iz omenjenih semenišč, ki so last komisije, se je porabilo v poročevalnem letu :

1. V Gorici	954.250 bor.	109.200 smer.	9.200 Par. smer.	vkup	1,072.650 komadov
2. V Šempasu	475.000 "	" "	"	"	475.000 "
3. V Komnu	1,107.600 "	12.000 smer.	" "	"	1,119 600 "

Vkup 2,536.850 bor. 121.200 smer. 9.200 Par. smer. ukup 2,667.250 komadov

Razun tega bi se bilo dalo vporabiti še veliko število zgorej navedenih presajenih borov, ako bi bilo dostajalo denarnih sredstev.

Sadike, ki izrastejo v semeniščih komisije in se primerno gojijo, vspevajo skozi dobro in se dajo dobro porabiti za nasade.

Radi preobilosti rastlin in iz vzrokov navedenih že v lanskem poročilu se niso obdelali v posameznih semeniščih tudi v tem letu večji ali manjši deli površja, kolikor se jih ni vporabilo za presajenje. S tem se razlaga, da se je pri tej točki prihranila precejšnja svota nasproti preudarku.

Nadzorstvo.

Pri izvrševanju gozdnega nadzorstva podpirali so c. kr. gozdnarje in 3 od komisije nastavljene čuvaje nekteri zanesljivi občinski gozdni čuvaji.

Za dotične posebne vsluge izplačalo se je 10 občin-skim čuvajem po 10 gld., jednemu 15 gold. in jednemu 5 gld. nagrade.

Razun tega sta dobila železniška čuvaja pri Vižovljah za nadzorovanje tamošnjih nasadov vsak po 10 gld. nagrade. Jeden je dobil razun tega še 5 gld., ker je l. 1892. v težavni legi požel travo.

Pogozdovalni kataster.

V smislu §. 5. zak. z dne 9. decembra 1883 dež. zak. št. 13 ex 1884 vsprejela so se vsled dotičnih prošenj, oziroma ponudeb, naslednja zemljišča v pogozdovalni kataster, in sicer v naslednjih davčnih občinah :

1. Vermeljau parcel. št. 322 / 74 in 203 s površjem	10.9339	ha.
2. Zdravšina " " 29 / 2 in 3 " "	17.9459	" "
3. Zgonik " " 769 / 1 " "	62.1800	" "
4. Berje " " 2271 / 5 " "	0.7880	" "
5. Gorjansko " " 1421 / 34 del " "	1.2468	" "

Vkup 7 parcel z vkupnim površjem 92.5946 ha.

Nasprotno se je izločilo iz pogozdovalnega katastra v davčnih občinah :

1. Zdravšina parcele št. 171 / 17 s površjem	15.2470	ha.
2. Nabrežina " " 2599 / 4 " "	0.0474	" "
3. Štjak " " 6074 / 2 del " "	3.6938	" "

Vkup . . 3 parcele s površjem 18.9878 ha.

in sicer zadnji del parcele vsled sklepa komisije z dne 25. aprila 1891, potem ko je strauka (soseska št. Tomaž) izpolnila pogoj, pod katerim se je dovolila izločitev, da je namreč ogradila dotično zemljišče.

V zadevi pogozdovalnega katastra potrebne poizvedbe, obrise, izračunjanje površja itd. oskrbelo je, kakor dosedaj, gozdarsko osobje.

*Dogovori v smislu §. 6. zakona o pogozdovanju gledé izvršitve
in podpor za pogozdovanje.*

V tem oziru se ni ničesar dogovorilo iz razlogov navedenih v lanskem poročilu.

Komisija je bila sicer primorana v posameznih slučajih oddaljiti se več ali manj od svojega načrta, ker nekatere občine niso vkjub opetovanim opominom dale napraviti določenega števila jamic za rastline. Ali pogozdovanje radi tega vendar ni trpelo, in se je vršilo v določenem obsegu, ker nekatere občine so dale napraviti več jam, kakor je bilo za nje preudarjeno.

Različne stvari.

Na predlog komisije naročilo se je uradoma vsem občinam, da napravijo ob mejah nasadov znamenja, ki se lahko zapazijo.

Radi večkratnih požarov v nasadih v občini renški se je prepovedalo na dotično prošnjo komisije običajno zažiganje trave, robide itd. na zemljiščih odmenjenih za pogozdovanje in deloma že pogozdenih, ki se nahajajo v tej občini.

Tudi se je ukazalo v nekterih slučajih požeti travo na nevarnih mestih, da se zavarujejo nasadi proti požarom.

Na zemljiščih ležečih v občinah, kjer so nasadi, ki znašajo vkupno 106 ha. napravila so se podkleščjenja in se je nasad očistil.

V mnogih slučajih se je opazilo, da so bili nasadi močno oškodovani od mrčesov. Radi tega so se naprosila c. kr. okrajna oblastva, da strogo naroče občinam svojega okraja, naj dajo nabirati in pokončavati hrošče. Omenjena oblastva so to tudi obljubila.

Ker se je pokazal žalibog tudi v poročevalnem letu borov sukač (*Kiefertriebwickler*) (*retina buoliana*) v precejšnji množini, je komisija opetovano poskrbela za to, da so ukazale politične oblasti, da se zatira. Isto se je tudi zgodilo gledè borove grizlice (*Kiefernblattwespe*), ki se je tu in tam pokazala, kakor tudi gledè laške sprevodnice (*Piniennprocessions-Spinner*) (*Phalerena bombyx pityocampa*), koje mreže so se dobile na nekterih posameznih rastlinah v nasadih.

Ovadb radi gozdnih prestopkov na pogozdovaniščih odstopilo se je vkupno 20 pristojnim oblastim s predlogi.

Dalje se je izreklo menenje gledè 48 prošenj za porabo lesa na zemljiščih, ki pripadajo pogozdovalnemu katastru.

Istotako oddala je komisija svoje menenje o doposlanih jej prošnjah občin Trnovo, Berje, Gabrije (okr. Ajdovščina) in Tomačevica gledè razdelitve njihovih občinskih zemljišč.

Personalia : Ker je v poročevalnem letu potekla službena doba zaupnih mož polit. okrajev Gorica in Gradiška in njihovih namestnikov, kakor tudi namestniku zaupnega moža polit. okraja Sežana, je komisija vkrenila potom polit. oblasti dotične nove volitve.

Spet so bili voljeni :

Gosp. Karl Kammel pl. Hardegger v Zdravšini zaupnim možem kraških občin polit. okraja Gradiška in Josip Humpel v Ronkah namestnikom.

V novo voljeni so bili :

Josip Faganelj v Oseku zaupnim možem za kraške občine polit. okraja Gorica (mesto Josipa Pavlice v Rifemberku); Štefan Marušič v Lokvici njega namestnikom (mesto Ivana Faganelja v Mirnu) in Josip Fabiani v Kobdilju namestnikom zaupnemu možu polit. okraja Sežana (mesto Andreja Kocjana v Žerjah).

Dalje je izstopil iz komisije gosp. c. k. višiji gozdarski svetnik Herman vitez pl. Guttenberg, ki je bil na lastno prošnjo premeščen v Gradec. Na njegovo mesto je bil imenovan gosp. c. k. gozdarski svetnik Anton Rossipal deželni gozdarski nadzornikom za Primorje, ki je kot tak že po zakonu ud komisije.

K M E T I J A

slovenskega oddelka kmetijske šole v Gorici.

Ta kmetija bi morala zanimati vse kmetovalce v deželi kot uzor umnega kmetovanja, kot kmetijsko poskušališče in kot semenišče in sadišče, iz katerega se širijo zanesljivo dobra semena, sadike, drevesca itd. po deželi.

Šolsko vodstvo si tudi zares vstrajno prizadeva, da v tem zmislu vredi kmetijo in jo polagoma tako spopolni, da bo v vsakem

ozirom zadovoljala svojemu namenu. To vidimo iz poročila, katero je te dni podala veleslav. deželnemu odboru in katero se glasi tako-le :

Vinograd. — Nasadili smo tudi letos nov vinograd z amer. trtami in sicer površino 2000 m², z Riparia typo, Solonis-Cordifolia, Rupestris typo in Rupestris vinifera. Sajenice smo izgojili iz semena, katero je bilo pred 2 leti naročeno iz Francoske in odbirali smo potem sajenice sarbno.

Letos smo prodali tudi 5.400 takih izbranih sajenic in 20.000 kolči, tako da so večinoma uže vse občine dobile amer. trt. Požlahtnili smo tudi nekoliko amer. trt na zeleno, pa sponesle so se požlahtnitve le slabo, ker prav takrat je nastopilo mrzlo deževno vreme; požlahtnitve so se zaraščale le slabo, pa tudi kavčuk je popocal prezgodaj.

Trtna strupena rosa pokazala se je letos precej zgodaj, pa ni mnogo škodovala, ker škropili smo za časa in pogostoma, tako da so bile trte še koncem oktobra popolnem zelene. Nekterih vrst, kakor avguštane, portugalko, maslovine i. t. d. polotila se je kozavost; te smo oprali v jeseni in jih operemo spomladi z raztopljeno železnega vitrijola. Toče sicer letos nisimo imeli, vendar pa je oni kos vinograda, kterega je lansko leto zadela, le malo obrodil. Prav tako škodovalo je trtam pomladansko deževje; zato je bila vinska letina le srednje dobra, ker je pa podrastel nov vinograd rizlingov, smo pridelali kljub temu v primeri z lanskim letom le nekoliko manj vina, pridelali smo ga kaci 52 hl. Po kakovosti je vino za 4 % boljše od lanskega, ker smo potrgali grozdje v suhem vremenu.

Klet. — Lanskega vina imamo še 20 hl in sicer ohranili smo le boljše kakor rizling, burgundec, karmenet in modro frankinjo. Tega pa tudi letos ne prodamo, ampak poleg tega obdržimo zopet kaci 25 hl. letošnjega, da se bodo gojenci popolnem izarili v pravilnem kletarjenji, česar učitelju kletarstva do sedaj ni bilo mogoče storiti, ker ni bilo dovolj vina.

Kar se tiče kletarske oprave, dokupili smo tudi letos nekaj sodov, brentačev in ornice. Kupili smo tudi žganjarski kotel, kterega nam je po novejšem francoskem sistemu izdelal g. Anton Križnič kotlarski mojster v Kanalu. Kotel res izvrstno dela, daje dobro žganico, porabi le malo kuriva, tako da ga boljšim posestnikom

prav gorko priporočamo. Napravili smo letos toliko žganja, da se stroški za kotel nad polovico že letos poplačajo.

Bila je tudi ta priprava neobhodno potrebna, da se dijaki vadijo tudi v napravi žganja.

Drevesnica. — Drevesnico povečali smo tudi letos in požlahtnili precejšno število divjakov. Letos smo prodali nad 1300 cepljenih sadnih dreves in 4300 raznih divjakov. Staro drevesnico smo podelali v njivo in presadili ostala drevesa v novo drevesnico na desni strani poslopja ob cesti, kjer je bila zemlja napeljana.

Polje. — Žito se je pri nas prav dobro obneslo, ker je bila spomlad ugodna, posebno pa pšenica, katero smo uže vso prodali za seme. Seme kupili smo pred leti v Ročinju in prilega se mu obnebje, kakor tudi zemlja. Seme smo namakali pred setvijo v *bakrenej raztopljini*, da smo je obvarovali *snetjavosti*. Bolezni ni bilo opaziti, zato bi toplo priporočali kmetovalcem, da seme tako namakajo.

Prav dobro se je obnesla tudi ajda, rež, pesa, krompir in repa. Pese smo poskušali 5 vrst, vse vrste so se dobro obnesle. Krompir je bil le tam, kjer smo za časa škropili z 2 odstotno bakreno apneno zmesjo, kakoršna se rabi za škropljenje trt. Izmed raznih vrst krompirja se je posebno dobro obnesel Libenau, Zborov in Oneida, slabo pa so tudi letos obrodili Early rose, Kifljar in Victoria. Poskušali smo tudi novejšo vrsto „Četevaja“, o kateri pa ne moremo še ničesar reči.

Posejali smo 10 vrst ječmena za poskušnjo in obnesel se je sploh prav dobro, gnojili smo mu z umetnimi gnoji in sicer 3 oddelke s Tomaževo žlindrino moko, 3 oddelke z guanom in 3 oddelke s čilskim solitrom. Posebno dobro je delovala Tomaževa žlindra.

Vrt. — Posejali smo tudi letos razna vrtna semena, ktera smo naročili iz raznih semenišč, posebno pa različne vrste graha, vrzot, korenja, solate i. t. d.

Zelenjadni vrt smo napravili na južni strani poslopja, kjer smo ob enem nasadili različne vrste hrušk, jablan in breskev, ktere bomo gojili kot pritlikavce in vmes bomo gojili zelenjavo.

Stari zelenjadni vrt porabimo za različne poskuse.

Goveji hlev. — V hlevu je sedaj kljub vsemu, da smo od časa slednjega poročila prodali kravi „Cvetlico“ in „Sočo“, bika Rombona in 5 telet, še vedno 6 molznih krav, 2 prvesnici, 2 telci,

1 bik in 2 vola, toraj skupaj 13 goved. Tudi prostor, kamor spuščamo živali vsak dan, da se sprehodijo, prestavili smo iz zelenjadnega vrta, na levo stran za hleve, da je govedo v senci. Prostor je za polovico manjši od prejšnega, zadostuje pa za 16 goved.

Pri kurnjaku smo ogradili in napravili smo posebno dvorišče za kure.

Svinjski hlev. — V hlevu so bili za časa lanskega poročila 4 prešiči, ktere smo letos prodali. Spomladi smo kupili 2 prešiča Yorkširca čiste krvi in sicer svinjico in mrjasca, ktera ohranimo za pleme. Poleg teh smo kupili svinjico domače pasme ter jo bomo križali z Yorkšircem, ker s takim križanjem zadobljeni prešiči se kaj radi in hitro opitajo. Kupili smo tudi 3 prešiče za pitanje, toraj je vseh skupaj 6.

Sviloprejke. — Kakor vsako leto, redili smo tudi letos 1 $\frac{1}{4}$ onče sviloprejk. Prva onča je ostala do slednjega popolnem zdrava, $\frac{1}{4}$ onče, ktero smo imeli le sa poskušajo, polotila se je mlahavica v peti dobi.

Čebelnjak. — Število polnih panjev naraslo je spomladi od 6 na 15, ker je bila paša dobra. Ko je jela ajda cvesti, nastopila je suša in trpele so, zato smo pustili le 5 panjev za pleme.

Travniki. — Na travniku, posebno na Pečeh, kjer smo gnojili z mešanico in Tomaževo žlindrino moko, smo pridelali letos mnogo več krme, nego na travniku na Blanči, kateri ni bil tako pognojen.

Končno moramo opomniti, da smo kmetijo že letos velikoboljšali in imeli smo dokaj stroškov, ter skrbeli bomo, da zavod polagoma uredimo in preskrbimo s potrebnim tako, da bo res tak, haker se zahteva od zglodne kmetijske šole.

Vse stroške smo pokrili pa le z dohodki kmetije.

Razne vesti.

Množitev hrušk in jabolk. — Nič lažej, nego namnožiti hruške in jabolka, če sejemo pelke, katere lahko vsak za se nabira, ne da bi trebalo kupavati jih. Iz pelk vzrastejo čvrsta drevesca, katera treba potem pocepiti z dobrimi vrstami. Pelke pome-

šane med zemljo, koje pa ni namakati, hranimo najbolje v lončenih posodah.

Najprimerniši čas za setev je marča in začetkom aprila meseca. Dotično zemljišče naj bo globoko prekopano, rahlo, rodovitno. Na vsak ar je posejati 3 kilograme semena, to je kakih 26 do 30 tisoč polk in sicer je najbolje, če se posejejo v vrste, kj naj bodo 15 do 20 centimetrov oddaljene druga od druge. Nasejane vrste je potem zravniti z grabljami. Semenišče treba skrbno oplevati in po treh mesecih tudi rastlinice potrebiti, da niso pregoste. Čim bolj so rastline vsaksebe, tim lepše se razvijajo; vsaka naj ima 15 do 20 cm prostora. O suši naj se zemljišče namaka; napelje naj se voda, če mogoče med vrste; potem pa naj se zemlja zrahlja, kar se ima večkrat ponoviti. Če je zemljišče rodovitno, bodo drevesca koncem prvega leta zadosta razvite. Muogi pa jih puščajo še drugo leto ter jih pocepijo še le začetkom tretjega leta, preden jih presade.

Če so rastline zadosta narazen v semenišči, naj le ostanejo še drugo leto; če so pa goste, je dobro, da se presade.

Presajati je drevesca, kadar odpade listje, včasih tudi začetkom marca; a izkopljejo naj se skrbno s celo srčno in z debelejšimi koreninami. Pred presajenjem naj se nekoliko prestrižejo vse korenine, tudi srčna.

V drevesnici je nasaditi drevesca tako, da zavzameti vsaki dve en štirjaški meter prostora. Nekateri jih posajajo po štiri, kar pa ni tako dobro.

Tudi v drevesnici treba zemljo večkrat zrahljati, da ostane sveža.

* * *

Skrb za gnojitev sadnih dreves je na Nemškem veliko večja, kakor pri nas, kjer kmetovalci skoro nič ne skrbé za to, da bi svoje drevesne nasade od časa do časa pognojili. Na Virtemberskem so pristojna oblastva celo kaznovala nekatere občinske predstojnike, ker niso z gnojem postregli sadnim drevesom svoje občine (občinski lastniki). Oblastvo je svojo naredbo opiralo na zakon, kateri določuje, da je občinski predstojnik dolžan, pospeševati občinsko imetje in je reklo, da se pregreši zoper ta zakon, kdor ne gnoji občinskim sadnim drevesom; kajti le pognojena drevesa morajo dati obilen dohodek. To se pravi modro in v napredno-kmetijskem duhu tolmačiti zakon.

Mrzla pitna voda škoduje domači živini. Konj n. pr., katere napajaš s premrzlo vodo, poloti se rada kolika. Če hočeš, da bode živina zdrava, napajaj jo z vodo, katere ima najmanj 7° R. nad ničlo. A voda naj ne bo obležana, ki ima zoperen okus in ne okrepeča živine, mariveč je mnogo krat kriva, da dobé živali drisko. Konjem prija sveža voda imajoča 8—9° R. nad ničlo.

* * *

Vporaba žganih tropin. — Kadar kuhaš žganje, pozgubi se samo alkohol, vse druge snovi ostanejo v tropinah. Te so precej lahko prebavljive in dasi ne zeló redilne, vendar lahko rečemo, da ima 300 kilogr. žganih tropin toliko redilne vrednosti, kakor 100 kilogr. dobrega sena. Domača živina žre v obče prav rada tropine, zlasti dokler so še gorke. Vendar pa jih ne smemo samih pokladati, ampak primešajmo jih drugi krmi. Delajmo tako: Kadar vzamemo tropine iz kotla, in so še vroče, stlačimo jih v kado in vlijmo vode po vrhu. Tako jih ohranimo precej dolgo.

Tudi kot gnojilo so tropine dobre, zlasti za vinograde, ker imajo mnogo kalija in fosforove kisline v sebi. Toda, ker se v zemlji le počasi kroje, kaže nam najbolje, da jih pomešamo v kompost, ki ga napravimo iz drvenega pepela, tropin, trtnega rožja in zemlje. Če zalivamo tak kompostni kup večkrat z gnojnico, dobimo izvrsten gnoj za vinograde, prav posebno pa za nove trtne nasade. Po takem gnoju se bodo mlade rastline uže v prvem letu prav krepko razvile.

* * *

Debela in drobna jajca. — Vsakdo redi najrajši take kokoši, katere nosijo debela jajca, ker jih draže prodaja. Vendar pa je pomisliti to, da take kokoši, katere nosijo debela jajca, jih znesejo praviloma veliko manj od tistih, katere nosijo drobna jajca. Tudi imajo prav debela jajca primerno več vode v sebi od drobnih in lupine prvih so težje od lupin drobnih jajc. Glavni obstojni del jajca je rumenjaki ali črnjak in ta je v drobnih jajcih primerno večji od rumenjaka debelih jajc. 50 gramov težko jajce ima večinoma 8 gramov težko lupino, 70 gramov težko kokošje jajce pa ima praviloma 9 gramov lupine. Rumenjaki 50 gramov težkega

jajca tehta poprečno 17 gramov, oni 70 gramov težkega jajca pa okoli 21 gramov. Beljaka je v 50 gramov težkem jajcu pri 26, v 70 gramov težkem pa pri 40 gramov.

Drobneja jajca so v obče okusnejša od debelih, v katerih je primeroma več beljaka, pa tudi več vode, kakor v drobnih.

„Pr. Ldwt.“

* * *

Konji in železnica. — Nič težkega ni konje navaditi na šumenje železnice. Konja postavi vselej tako, da vlak vidi že od daleč. Vajeti drži precej rahlo in pusti, da vlak pojde mimo. Navadno vozniki imajo to napako, da konje tako postavijo, da ne vidijo vlaka. Konji slišijo le šum in hočejo ubežati. Voznik pa pri tem navadno konje še tepe, dokler mu popolnoma ne zdivjajo, razbijejo voz in še sebe poškodujejo. Konj misli, da vse tepenje, bolečine in poskodbe prihajajo od železnice in ni čudno, če se potem boji vsakega vlaka. Jezdec ravno tako napačno ravna. Če se konj kaj ustraši in skoči v stran, zbadajo ga z ostrogami in pretepajo. S tem se konj zbega in misli, da se bode to vselej ponavljalo, kadar bo kaj takega videl.

„Kmet.“

Naznanilo p. n. gospodom

TRTOREJCEM IN KMETOVALCEM SPLOH.

ALOJZIJ BADER posestnik v Gorici ima na prodaj razne vrste **kolči** (ključev) in **bilf** s krepkimi koreninami ameriških odpornih trt, **francoskih in domačih**, in pa kostonjeve vstrajne kole za vporabo v vinogradih, da se na nje napne žica, (čukeženj drot), ki služi v podporo trtam.

Zraven tega ima tudi v zalogi obilo travniškega **semena**

za umetne travnike, koje se udomači, postane vstrajno in daje bogat pridelek najboljše krme. Za vsako njivo treba 35 kilogr.

Seme stane po 35 kr. kilogr.

Na travnikih v Koprivi in Frati pri Romansu se vsakdo lahko prepriča, kako izvrstno se sponaša taka mešanica (5 vrst semena).

Najboljše **žitne čistilnice**, kar jih je sploh dobiti in ki nadomeščajo vsak **trieur**, ter so bile, koder koli smo jih razstavili, povsod najvišje odlikovane, potem

mlečne centrifuge

in drugi stroji dobivajo se pri

J. V. CHMELAR,

Chroustow pošta Bohdalau via Polna na Českem.

Tvrdba daja zanesljivo poročstvo, dovoljuje plačilo v rokih in pošilja stroje društvom tudi na poskušnjo.

Prosim, zahtevajte cenik! Poskusna komisija je na razstavi žitnih čistilnic v Pragi spoznala tako-le:

. „Čiščenje in razdelenje zrn se je vršilo popolnoma pravilno. Delavne moči treba prav malo; mlinu razplevi popolnoma in opravlja svoje delo izvrstno.

Ta mlin priporočamo najtopleje.

Razstavni odbor kmetijske osrednje družbe za Česko.

V Pragi, dné 16. maja 1894.

Načelnik strokovnega odseka:

Josip Heiwert l. r.

Predsednik:

Knez Schwarzenberg l. r.